

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(23 квітня 2021 року)

ОДЕСА
2021

УДК 343.98:343.95
A43

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

A43   **Актуальні** аспекти криміналістичного та психологічного
забезпечення правоохоронної діяльності, м. Одеса, 23 квітня
2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. 269 с.
УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2021

Гаркуша Г. О.,
курсант ОДУВС

Науковий керівник:
Прудка Л. М.,
доцент кафедри криміналістики та психології ОДУВС,
кандидат психологічних наук

ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ

Одним з основних призначень поліцейських, згідно Закону України «Про Національну поліцію України», є надання допомоги особам, які її потребують з тих чи інших причин. Ці завдання здійснюються ефективно, не тільки за допомогою фізичних чи розумових здібностей, але й за наявності психологічної готовності поліцейського до відповідних дій в різних складних ситуаціях.

Відповідно, до професійної підготовки майбутніх працівників поліції необхідно включити не лише фізичну підготовку та підготовку з надання домедичної допомоги постраждалим від злочину, а й професійно-психологічну підготовку, яка надасть можливість майбутнім поліцейським здобути необхідні навички щодо надання необхідної психологічної допомоги особам, які знаходяться в різних психічних станах (істерика, паніка, ступор, афективний стан та ін.).

Таким чином, важливою складовою професійної підготовки працівників Національної поліції має стати психологічна підготовка. Оскільки не тільки знання норм права, наказів та інструкцій, але й знання людей, їхньої психології дозволить їм правильно розумітися на складних переплетіннях людських відносин, характерів, вчинків і доль, приймати вірні рішення й адекватно діяти в кожній окремій ситуації. Про професійну майстерність працівника можна говорити лише тоді, коли він професійно навчений і психологічно підготовлений. Тому велике значення має цілеспрямована підготовка кандидатів до практичної діяльності.

У статті 2 Закону України «Про Національну поліцію України» зазначається, що поліцейський, під час виконання своїх службових обов'язків повинен неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України, професійно виконувати свої службові обов'язки, поважати і не порушувати прав і свобод людини, тощо. Також йдеться мова про надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, а також особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1]

Однак, у цьому випадку, нагальною залишається проблема готовності поліцейського до надання психологічної допомоги постраждалим від злочину, адже нормальний психічний стан – основа здоров'я людини.

У світі відбуваються різні трагічні події: війни, стихійні лиха, аварії, пожежі та міжособистісне насилля. Хоча такі події певним чином впливають на кожного, можливі реакції та емоції людей на них можуть бути дуже різними. Багато хто відчувається приголомшеним, розгубленим або не дуже добре розуміє, що відбувається. Люди можуть відчувати страх, тривогу, заціпеніння або відчуженість, також їм характерна емоційно-вольова нестійкість і низький самоконтроль. Деякі особи мають помірну реакцію, інші –

значно сильнішу. Тому працівник поліції повинен знати та вміти використовувати різні підходи під час конкретної ситуації [2, с. 186].

Як правило, постраждалі швидше реагують на фізичні травми, ніж на своє психічне самопочуття. Разом з тим, працівники поліції не мають права ігнорувати стан постраждалих, обмежуватись лише тим, щоб рекомендувати заспокоїтись, не боятись, не переживати, казати, що все минеться. Будь яке ігнорування психологічних проблем може перерости в психосоматику.

Психічні прояви постзлочинної травми можуть бути самі різноманітні, і часом досить неоднозначні, такі наприклад, як шок, фрустрація, агресія та гнів [3, с. 24].

До групи ризику крім тих, хто може психологічно постраждати від злочину та окрім самого потерпілого можуть входити його рідні та близькі, свідки і навіть самі правоохоронці. Тому для надання кваліфікованої допомоги, поліцейські повинні тверезо мислити і залишатися зібраними та спокійними у різних надзвичайних ситуаціях, адже від них залежить життя інших людей. Психологічна підготовленість істотно підвищує професійну майстерність працівника поліції, що забезпечує ефективність його діяльності та реалізації професійних функцій.

Підвищення рівня професійно-психологічної підготовки поліцейських реалізується шляхом проведення навчальних, практичних занять з використанням інтегрованих технологій та методів навчання. Важливим елементом такої роботи є вивчення передового міжнародного досвіду щодо ефективності форм та методів професійно-психологічної підготовки, впровадження сучасних новітніх психологічних методів навчання у практичну діяльність [4, с. 277].

Програма підготовки поліцейських до надання первинної психологічної підготовки постраждалим від злочину та будь-якої іншої екстремальної ситуації повинна здійснюватися поступово з урахуванням найважливіших аспектів. По-перше слід з'ясувати ознаки, які свідчать про критичні психічні стани особи, та вміти їх виявляти, по-друге поліцейський повинен створити безпечне середовище для особи, яка перебуває у кризовому стані та відволікти її від негативних думок і намірів.

Працівники поліції повинні засвоїти гнучкі алгоритми, за якими має надаватись первинна психологічна допомога. Слід враховувати, що жертва злочину може перебувати у стані сильного стресу,

зумовленого соромом, страхом, переживання невизначеністю наявними та подальшими наслідками злочину. Поліцейським необхідно виявляти ознаки, які сигналізують про стан потерпілого та оптимально обирати способи допомоги йому.

Отже, належна підготовка правоохоронців до надання первинної психологічної допомоги можлива за умов не лише простого засвоєння інформації про її сутність, але й обов'язкового здобуття необхідних навичок для її здійснення.

Тому окремим моментом розробки тематичних планів такої підготовки має бути обґрунтування системи практичних ситуацій, що моделюють діяльність правоохоронця для постійного вдосконалення професійної майстерності. Це дасть можливість правильно, швидко, легко та автоматизовано надавати психологічну допомогу особам, які її потребують.

Досягнення належного рівня сформованості практичних навичок може сприяти тренінг з моделюванням відповідних ситуацій, з подальшим їх аналізом результатів.

Проведення тренінгів повинно надавати можливість його учасникам вміти аналізувати власний досвід та отримувати практичні навички. Поліцейські зможуть випробувати себе у нових видах діяльності, розвиваючи при цьому емоційну стійкість до стресових ситуацій та впевненість у собі, а також виявляти власні труднощі та відшукувати шляхи їх усунення.

СПИСОК БІБЛОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про Національну поліцію: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv/page1-4>

2. Гошовський Я. О. Соціально-психологічні аспекти фахової компетентності працівників поліції до спілкування з людьми, які пережили екстремальну депривацію. Психологічні конструкти позиціонування поліції серед населення: матеріали «круглого столу» від 24 листопада 2016 р. / за заг. ред. Гуменюк Л. Й., Козирєва М. П. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 295 с.

3. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання / Укладачі: Запорожцев А. В., Лабунь А. В., Заброра Д. Г., Басиста І. В., Дроздова І. В., Брижик В. О., Мусієнко О. М. Київ, 2012. 246 с.

4. Литвин В. В. Формування та розвиток професійної компетентності патрульного поліцейського. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. № 1 (106), 2018. 287с.

Бершавська К. Р.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ... 91

Борисюк О. М.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У
МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
УКРАЇНИ..... 94

Гаркуша Г. О.

ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ..... 98

Грабарчук А. Г.

УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРІШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ..... 102

Єфремова С. О.

НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.... 105

Заволокіна В. А.

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРІЛОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 109

Заволокіна В. А., Проценко О. О.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА
ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ..... 112

Заморій А. С.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА
УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД
ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 114

Здерчук А. О.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 119

Зеленська В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА..... 124

Каліух О. С.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 130

Кісілюк М. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ..... 133